

Boekbespreking

MARIE-THÉRÈSE MORLET, *Dictionnaire étymologique des noms de famille*, Paris, Perrin, 1991, 985 blzn., 320 FF.

Nadat we het voor de Franse familienamen jaren lang — nl. sinds 1951 — hebben moeten doen met het woordenboek van Albert Dauzat, is nu eindelijk een veelbelovend Frans familienamenwoordenboek van de pers gekomen. Veelbelovend, niet alleen omdat het veel lijviger is dan dat van Dauzat, maar ook omdat de auteur niemand minder is dan M.-Th. Morlet, die door haar vorige publikaties over vooral Pikardische familienamen in de materie goed thuis is. Veelbelovend ook, omdat de titel zoveel belooft. Maar de vlag dekt de lading niet. Het is geen woordenboek « van **de** familienamen », maar wel zoals bij Dauzat « van de familienamen van Frankrijk ». Aangezien Frankrijk een multinationale staat is, bevat het woordenboek dan ook familienamen van allerlei taalkundige herkomst : Franse (met inbegrip van Pikardische en Waalse), Nederlandse (uit Vlaanderen), Duitse (Elzas-Lotharingen), Oksitaanse, Baskische, Bretonse, Italiaanse (Corsica). Volgens de tekst op het achterplat bevat het woordenboek 40.000 ingangen, wat zou overeenkomen met 120.000 familienamen, varianten inbegrepen. Naar mijn schatting kunnen het er evenwel niet meer dan 100.000 zijn. Dit is natuurlijk een indrukwekkend aantal, maar het is toch meteen duidelijk dat

lang niet elke inwoner van Frankrijk er zijn naam in terug zal vinden.

Het valt allereerst op dat de bibliografie van een dergelijk, omvangrijk werk eigenlijk erg mager uitvalt : nauwelijks 100 titels (blz. 17-21). In de rubriek « noms flamands » wordt hoop en al één studie opgenomen, nl. « L'onomastique calaisienne à la fin du XIIIe siècle » van Gysseling en Bougard. Nu zijn we er niet ongevoelig voor dat een Franse toegeeft dat Kales oorspronkelijk Nederlands was, maar de auteur had toch nog enkele andere werken moeten naslaan om op de hoogte te zijn van de « Vlaamse » familienamen. Voor de « noms alsaciens » wordt eveneens slechts één werk vermeld, terwijl de Duitse antroponymische literatuur toch allervoerfloedigst is. Maar het valt een Frans auteur natuurlijk al heel wat moeilijker om toe te geven dat de Elzas eigenlijk Duits is.

Het woordenboekdeel (p. 23-984) is net zo opgevat als bij Dauzat. Onder elk trefwoord worden telkens ook de afleidingen en varianten vermeld. Dit is natuurlijk erg economisch en verhindert dat het boek te sterk uitdijt. Maar het bemoeilijkt wel het zoeken naar een bepaalde naam. Onder **Agathe** wordt b.v. ook de FN **Achte(n)** vermeld. Maar **Achte(n)** komt niet voor als trefwoord. Wie dus **Achte(n)** wil vinden, moet eigenlijk al weten wat die naam betekent. En dat is toch niet de bedoeling van zo'n woordenboek.

Verder worden in een en hetzelfde artikel vaak namen opgenomen die niets met elkaar te maken hebben, maar wel alfabetisch op elkaar volgen. Zo vinden we als trefwoorden naast elkaar in één artikel : Debéthune, Debetignies, of Debierre, Debièvre. Ook dit bevordert de duidelijkheid niet.

Het meest valt in dit woordenboek tegen, dat nergens oude naamvormen worden gegeven ter staving van de naamverklaring. De uitstekende Duitse en Engelse voorbeelden van b.v. Brechenmacher en Reaney werden dus niet nagevolgd.

De naamverklaringen zijn meestal verantwoord en in elk geval veel betrouwbaarder dan de vaak fantaisistische van Dauzat. Toch valt het op dat varianten al te vaak als afzonderlijke en dus verschillende namen worden beschouwd. Zo wordt **Delepeau** terecht verklaard uit De l'Epaux, uit Ofr. de l'espal. Maar **Delepaul** zou « fils du Paul » zijn en **Delespaul** zou teruggaan op een « domaine tenu par Les Paul ». In werkelijkheid zijn het varianten van dezelfde naam en is de spelling Paul door reïnterpretatie te verklaren. — In **Depondt** ziet M. de gewichtnaam pond en in **Depont/Depond** terecht de Franse naam voor een brug, terwijl Depondt natuurlijk niets anders is als een spellingvariant van Depont of Dupont. — **Desrameaux/Desre(u)meaux** zou een afleiding zijn van ram « bos ». M. heeft blijkbaar niet gezien dat het om varianten gaat van **Derum(e)aux, Dermaux**. Deze laatste FN verklaart M. — hierin Herbillon volgend — uit de plaatsnaam Remaux in Freux (prov. Luxemburg). Dit is m.i. uitgesloten. Deze oude Pikardische FN moet op een Pikardische PIN teruggaan. De oudste vorm die ik ervan terugvond, is trouwens : 1334 Jehans Desrumaux, Frélinghien. — **Dufourmont** wordt verklaard als « fils du Fourmont », een variant (met metatesis) van Fromont. Namen evenwel met een du-aanloop — pendant van Ndl. van de — gaan steevast op plaatsnamen terug. Slechts als helemaal geen PIN te vinden is, kunnen we eventueel op een andere verklaring een beroep doen. Een andere verklaring is hier helemaal

niet nodig. Dufourmont is m.i. een variant van Dufermont. — **Hannebic(que)** wordt terecht als vlevorm van Hannebert beschouwd, al kan het natuurlijk ook Haneboud zijn. Maar de variant ervan, nl. **Hanbi(c)que/Hambique**, zou op Ha(i)mbert teruggaan. — **Peudevin** is m.i. geen bijnaam « un peu de vin », maar een gepalatalizeerde variant — tegelijk volksetymologisch gereïnterpreteerd — van **Podevin**. Maar Podevin is m.i. dan weer geen « pot de vin », maar een variant van Poitevin, alweer gereïnterpreteerd. — **Requier** is zeker geen verbaalsubstantief bij requérir, maar gewoon een variant van **Riquier**.

Aangezien we aannemen en ook hopen dat het woordenboek herdrukt en heruitgegeven wordt, nemen we vervolgens enkele familienamen onder de loep waarvoor we een andere verklaring voorstellen. We hadden hierbij vooral de Nederlandse namen op het oog, die M. steevast « flamands » noemt, ook al zijn het soms Brabantse (b.v. Peters, Pee). Ik geef deze korrekties met enige schroom, omdat ik zelf best weet hoe verraderlijk de uiterlijke vorm van een familienaam kan zijn en hoe moeilijk het is om voor elke naam een sluitende verklaring te geven. Onze aanmerkingen zijn alleen maar bedoeld als een bijdrage tot een verbeterde tweede uitgave.

Bij Averland, -lan(t) heeft M. zich laten misleiden door Nederduits Aver- « over ». Averland is niet een hoog gelegen land, maar Haverland « champ d'avoine ». In 1428 kwam ene Jan Haverland uit Rijsel in Brugge aan. — **Backerroot** wordt verklaard als dim. van Backer en **Ba(c)querot** als dim. van Baquier, terwijl het in werkelijkheid twee varianten zijn van eenzelfde naam, die teruggaat op Bakelrod, de oude naam van Neuve-Chapelle (Pas-de-Calais). In Atrecht treffen we al in 1328

Maroie de Baquerost aan. — In **Boutemy/Bout(te)my** zou mi « au milieu de » betekenen. Hoe we ons dat moeten voorstellen, is me niet duidelijk. Hier wreekt zich alweer het ontbreken van oude naamvormen. In Atrecht komt b.v. in 1243 ene Colars Botemie voor. Het tweede element is dus niet mi, maar mie. En Ofr. mie betekent « nauwelijks, weinig, zelden », Fr. « guère ». Boutemie is dus iemand die weinig slaat, een pendant van onze familienaam Seldenslach (zie *Naamkunde* 1988, 162). — In het eerste element van **Calleboud** en **Callebert** ziet M. de meisjesnaam Calle « Katelijne ». Deze verklaring heeft ze waarschijnlijk in Lindemans' « Vlaamse persoonsnamen » gevonden. Maar die bevredigt me niet. Callebert, variant van Calbrecht, is m.i. de Germaanse naam kald-berht, die trouwens als Caldobertus voorkomt in Morlet haar « Les noms issus du germanique continental ». Anders staat het met Callebout. Hiervoor zijn inderdaad geen oude Germaanse voorlopers aan te wijzen. En mijn oudste voorbeeld van de FN is voorlopig : 1593 Hendrik Callebouts (Haaltert). Dit is vrij jong. Het zou wel eens een adaptatie kunnen zijn van een Fr. FN, misschien Caillibaud. — **Callem(e)yn** kan moeilijk op Calamine teruggaan. De uitgang -ein - net als de Westvlaamse uitspraak « kalleming » — wijst overduidelijk op Fr. -in (met genasaleerde vokaal). Ook het jonge Ndl. woord kalamijn komt hiervoor niet in aanmerking. — **Campe-naire** is geen Campanier, maar wel een variant van Campinaire, d.i. Kempeneer. — **Chaland, -ant** is m.i. Ofr. chaland « vriend, kennis, klant ; minnaar, vrijer », Pikardisch en Mnl. calant, eveneens FN Calant. — Voor Cheradame neemt M. de frivole verklaring van Dauzat over : « cher à dame ». In werkelijkheid is het een reïnterpretatie van Seradam, d.i. 's heren Adam. Maar « Les noms de personnes en Flandre-Artois » van G. Dupas komt niet

voor in haar bibliografie. — **Cnockaert** is inderdaad een afleiding van Mnl. cnoke « knook, been », maar betekent daarom nog niet « aux jambes fortes ». M. heeft « been » blijkbaar begrepen als « jambe » i.p.v. als « os ». Cnockaert is dus veeleer « osseux », maar kan ook een afleiding zijn van Van den Knocke. — Op vele plaatsen is M. slordig in het overnemen van Nederlandse woorden of namen. Bij **Cnudde** (die ik liever anders verklaar) verwijst M. naar Mnl. cnuut i.p.v. cnuut. — **Coquenpot** is wel geen « coq en pot », maar Mnl. cokenpot, keukenpot, d.i. keukenpan, kookpan. Vgl. in Frans-Vlaanderen : 1567 Jan Kuekenpot, 1615 Adriaan Cockenpot. — **Coustenable** zou een « couste, coste », d.i. helling, zijn « appartenant à un noble ». Dit is toch wel een erg amateuristische verklaring voor een variant van Co(n)stenable, een oude vorm van Constantinopel. Wat verder (i.v. Crotte) wordt Croustenable als een samenstelling met Cro(u)tte beschouwd. M.i. is Croustenable een variant met epentetische r van een intussen niet meer begrepen Coustenable. — **Cruque** wordt als « heuvel », dus een plaatsnaam, verklaard, terwijl het op zijn minst een Pikardische vorm kan zijn van Cruche. — Dat **Dannaud** « fils d'Annaud » zou zijn, geloof ik niet ; het is gewoon een spellingvariant van Daneau, d.i. Daniel. **Dannet** en **Dannon** zijn varianten van Danet en Danon, vlevormen van Daniel. — **Dannequin** en **Danquin** kunnen inderdaad resp. de PIN Annequin en Enquin bevatten, maar kunnen net zo goed op Mnl. Danekin teruggaan, dim. van Daniel. — **Daudenard** zal wel niet op een — trouwens niet geattesteerde — Germaanse voornaam Aldinhard teruggaan, maar is een variant van Daudenarde. — Aan de andere kant zijn **Debaer(e)** en **Debeer** geen varianten, maar twee verschillende familienamen. — **Debève**, een FN uit het Noorden (Nord), gaat zeker niet

terug op Bèfve in Thimister (Luik), maar op Baives (Nord). Debève is een spellingvariant van **Debaive**. — De ook in West-Vlaanderen en Henegouwen verspreide FN **Debu** gaat toch niet terug op een PIN Bu (Calvados, Eure-et-Loir), maar is zonder de minste twijfel een spellingvariant van Debus, die in Henegouwen, W.- en O.-Vlaanderen voorkomt. Debus/Dubus is de Pikardische vorm van Dubois « van den Bossche ». — **Decauwer** is geen kauwer « mâcheur », maar een kuiper. — **Decubber** is een beroepsnaam voor een mandenvlechter en niet voor een strodekker. — **Dégremont** is toch geen zoon van Gremont/Grimont, maar een spellingvariant van Daigremont, d.i. d'Aigremont. — De oude Vlaamse FN **Degrendel(e)** (1418 Rugger Grendele, Kortrijk) kan onmogelijk op een PIN in Attert (Luxemburg) teruggaan. Het is ongetwijfeld een beroepsbijnaam voor een grendelmaker of grendelaar. Vgl. Verrouil. — **Deguitier** (ook de Guyt(t)er) is geen zoon van Guitier (Widhari), maar een spotter, een afleiding van Mnl. guten, guiten : spotten. — **Delaeter** is geen afleiding van de Laet, maar een beroepsnaam van de aderlater. In sommige gevallen kan het ook een adaptatie zijn van Delattre. — **Delespierre** verwijst zeker niet naar een « domaine tenu par les Pierre », maar naar een PIN L'Espierre, zoals in 1370 in Moeskroen. De l'Espierre is dus Van der Spiere, maar kan m.i. ook een spellingvariant zijn van Delepierre (van de Steene). — Voor **Deleuze** moet ongetwijfeld ook gedacht worden aan Leuze in Henegouwen. — **Deli(s)le** zou een eilandbewoner zijn, maar is natuurlijk net als Delille afkomstig van Rijsel (Lille). — **Delmulle** wordt verklaard als Delamule « van de muilezel », wat natuurlijk onzin is. Delmulle is een variant van Delmeule « van der Molen » : 1272 Jehanain Delemeule, Doornik. — **Delobbe** heeft wel niets te maken met Lalobbe (Arden-

nes), maar alles met Lobbes in Henegouwen : 1342 Piéron de Lobes, Doornik. — **Demaegt** is naar de vorm te verklaren door reïnterpretatie als « maagd » (vierge). De oorspronkelijke vorm is De Maech, d.w.z. maag, bloedverwant ; vgl. Fr. Parent. — Dat **Demesse** een misdienaar zou zijn geweest, komt me totaal onwaarschijnlijk voor. Ik denk aan De Metz, aangezien de naam van deze stad in het Frans « messe » uitgesproken wordt. — **Demuth** is waarschijnlijk geen Nederlandse FN en betekent in geen geval « moed ». Hij komt in België vooral in Luik voor en zal wel een Duitse FN Demuth zijn, d.i. Demut « deemoed ». — **Demuyser** is geen muizenvanger, maar een doedelzakspeler. — **Deneau** kan een enkele keer wel uit Neau (Mayenne) stammen, maar zal meestal wel een variant zijn van Daneau. — In **Deneboud** zie ik veeleer de Germaanse naam Deinboud dan een zoon van Nebout « neef ». — **Deputter** kan een enkele keer wel een potter of pottenbakker zijn, maar zal meestal wel een waterputter zijn. — **Desabres** kan De Sabres (Landes) zijn, maar evenzeer **Desarbres**. — **Desmarque(s)** gaat niet terug op een « domaine tenu par les Marquet », maar is een spellingvariant van Demarquet. — **Desoubry** is niet « domaine tenu par les Oubry », maar gaat terug op een PIN Les Aubris : 1321 Gilles des Aubris, Rijsel. Hieruit zijn ook de familienamen Sobry, Soubry, De Sobri te verklaren (zie De Leiegouw 30 (1988), 349-350). — In **Dexpert/Despert** zie ik niet de PIN Espert (Gironde), maar Ofr. despers : ruw, grof, wreed. Vgl. 1421 Jehan dit Despers de Marcquettes. — **Dezoutre** is geen variant van **Dezutter**, maar van De Zouter, De Souter : zoutzieder, zouthandelaar. — Dan begrijp ik niet dat **Duformentelle** terecht uit een PIN verklaard wordt, maar dat **Dufourmantel** een zoon van Fourmentel of Fromenteau zou zijn, een beroepsnaam voor een

boer die tarwe (froment) teelt. De aanloop du verwijst toch zonneklaar naar een plaatsnaam : 1322 Pierot de Froit mantel, Atrecht. — **Echache** is naar mijn gevoel niet te verbinden met Ofr. escachier « écraser », maar is een var. van Fr. échasse « stelt, kruk », BN voor iemand die op krukken loopt : 1213 Nicole Escace, Atrecht. — **Fockenberghe, -bergue** is etymologisch natuurlijk wel de berg van Focko of Falco, maar M. heeft niet gezien dat het om een spellingvariant ging van Fauquembergues (in Pas-de-Calais). — Voor **Goeminne** zijn verschillende verklaringen mogelijk, maar in « gode minne » (amour de Dieu) geloof ik toch niet. — **Grimonpont** is niet de brug van Grimond, maar de plaatsnaam Grimaupont in Wattrelos (Nord), met epentetische n (vgl. Monbaliu uit Maubaili) : 1349 Jehane de Grimaupont, Doornik. — **Gryselier** is geen afleiding van Grisel, wat geen zin oplevert, maar een variant van Degrusilier, Degrugilier, Degroussillier, Degroseiller, Groseiller. — **Hand-schoote** zou een vervorming kunnen zijn van Hond-schoote, het stadje in Frans-Vlaanderen, maar is m.i. veeleer een var. van De Handschutter, d.i. de Handschoezutter of handschoennaaiër. — **Haverbecque** is natuurlijk niet Everbecq/Everbeek, maar onze FN (van Haverbeke, die al in 1303 in Brugge voorkomt : Willem van Haverbeke. — Dat **Haverlois** op het Brabantse Heverlee terug zou gaan, is volkomen uitgesloten. Ik denk veeleer aan Haveluy (Nord), dat in 1095 Haveloi heette (GYSSELING, *Top. Wb.*). — Waarop de verklaring **Haustraete** als « grande route » steunt, is me onbekend. Waarschijnlijk heeft M. deze naam verward met He(e)rsstrate. — **Houdemon(d)** zou de Germaanse naam Hildimund zijn (maar dat zou Heudemond moeten opleveren), terwijl **Houdmont** op de PIN Houdemont terug zou gaan. Het is toch zonneklaar dat Houdemon(d) gewoon

een spellingvariant is van Houdemont. — Ook de varianten **Houdequin** en Houderquin bedenkt M. met twee verschillende verklaringen (resp. dim. van Patr. Houde en PIN Hydrequent). M.i. is Houdequin gewoon ontstaan door verkeerde lezing van Hondequin, een Romaanse spelling van Hondekijn « hondje ». Dergelijke grafische verschuivingen komen in Noord-Frankrijk wel meer voor. De naam komt in Ieper voor in 1326 : Willem Hondekin (BEELE). — **Lequeu(s)tre** is toch niet Lequestre « marmiton », maar een variant van Lecoustre « de Koster ». — Waarom zou **Lorain** een andere verklaring moeten krijgen dan Lorrain, de Lotharinger ? — **Messiaen**, **Messian(t)**, **Messien** gaan niet terug op de heiligennaam Domitiaan, Domitien, maar op Martianus, Mnl. Mersiaen, waarin de r met de s assimileerde (vgl. Kesteloot uit Kersteloot) : 1398 Pierre Maersiaen = Pierre Mersiaen, Bellegem. **Messéant** is bovendien niet « mal-séant », maar een spellingvariant van Messian(t). — **Messine(s)** verwijst niet noodzakelijk naar Messina, er is nl. ook Mesen in West-Vlaanderen, dat in het Frans Messines heet. — **Misma(c)que** heeft niets vandoen met het Duitse Mischmasch. Hoe zou die sch trouwens een k worden ? Mismaque is een variant van Mesmacque, Messemaque, een Fr. adaptatie van Mesmaker. — **Neukermans** is geen « nieuwe karreman », maar een afleiding van Neuker, Noker : noteboom. En **Neuquelman** is geen « nieuwe kelleman » (?), maar een variant van Neukelmans = Neukermans (met r/l-wisseling). — **Onselaer** is inderdaad Osselaer, maar dit is niet Oxelaere in Frans-Vlaanderen, maar Orselaar in het Waasland (Oost-Vlaanderen). — Voor **Opsomer** is M. nog te rade gegaan bij Lindemans ; zij verklaart de FN als « hoepzomer », d.i. kuiper. In *Naamkunde* (1990, 187-189) hebben we de onmogelijkheid daarvan aangetoond. Opsomer betekent

Hoopzomer : hoop op de zomer. — **Pateau** wordt terecht verklaard uit Pa(s)tel, maar de spellingvariant **Pataud**, **-ault**, **-aux**, **-hault** zou een afleiding zijn van « patte ». — **Peckre** is inderdaad een variant van (de) Pecker, (de) Picker. Maar dit is niet een Vlaams (?) woord pekker « pièce de bois ... », maar een oude beroepsnaam : 1. steenbikker, steenhouwer ; 2. maaier, oogster. — Zou **Pémège** geen variant kunnen zijn van Puy-mège ? — Er zijn verschillende plaatsnamen **Peel**, maar een Peel in de gemeente Veen in de provincie Limburg is duidelijk een vergissing. — **Perrigaud** is zeker geen samengestelde naam Pierre Rigaud, maar een vleivorm van Pierre. Dat wordt trouwens aangetoond door de andere afleidingen Perrigot en Perriguet. — **Piennes** is inderdaad een plaatsnaam in de departementen Somme en Meurthe-et-Moselle, maar Pienne is ook de Franse vorm voor Pene (Noord- of Zuidpene) in Frans-Vlaanderen. — **Piederrière** is m.i. niet Pied Derrière « avec le sens de révérence », maar een hyperkorrekte en gereïnterpreteerde vorm van de plaatsnaam Pierrière, Perrière « steengroeve ». Vgl. 1276 Hermannus delle Periere, Sclesin ; 1382 Jacob van der Pederiere, Kachtem ; 1398 Loyquin van der Pedriere, Kortrijk. — **Pilorge** en **Pilavoine** kunnen inderdaad de beroepsnaam zijn van wie gerst of haver plet, fijnstamp. Maar er is evenveel voor te zeggen om uit Pèle orge/avoine te verklaren. Pilavoine is dan een duidelijk pendant van Schelhaever, zoals Pillepois (1413 Jehan Pillepois, Laon) te vergelijken is met Duits Schellebone (zie *Vlaamse Stam* 1989, 34-36). — **Pitié** kan misschien wel Fr. pitié « meelij » betekenen, maar ik denk veeleer aan een reïnterpretatie van Putier. — **Placier/Plassier** is m.i. niet te verbinden met het ww. placer « plaatsen », maar met Pikardisch Plachier : pleisterwerker, witter, (leem)plakker, stuka-

door, b.v. 1321 Ernous li Plakieres = 1372 Ernoul le Plackuer, Rollegem ; 1382 Heinric Plachier, Wervik. — **Posenaer** is wel geen afleiding van Mnl. posen « de doodsklok luiden », maar een variant van Poossenaerts = Polsenaere = Pelseneer. — **Quenivet** wordt terecht als een vorm van Canivet beschouwd, maar ik zie niet in waarom dat ook niet voor Quennevet zou gelden. — Waarom zou **Quintain** iets anders zijn dan Quintin, Quentin ? — **Richeut** kan een enkele keer wel verward zijn met Richaud, maar Richeut is in eerste instantie een metroniem, de Romaanse vorm van de Germaanse naam Richildis. Germaans hild- wordt in het Frans helemaal klankwettig (h)eut, vgl. Machtild = Maheu(t), Hildbrecht = Heudebert. Dat de meisjesnaam wel degelijk voorkwam, blijkt uit de voorbeelden in Atrecht : 1194 Richels Creterese, 1222 Richelt del Fossé, 1223 Richeus feme Hermer. — **Ruscart/Rusquart** zou een afleiding zijn van een patroniem Russe, terwijl het toch om een Romaanse spelling gaat van onze FN Ruyschaert, in Wvl. uitspraak Ruusschaart of Ruuskaart. Dit is een bijnaam voor een lawaaimaker, te vergelijken met D. Rausch(h)ardt. — Dat **Sainthuile** letterlijk « heilige olie » zou betekenen, vind ik hoogst onwaarschijnlijk. Het is ongetwijfeld een van de overtalrijke reïnterpretaties, misschien van Scintille « vonk », te vergelijken met FN Von(c)k of Funk(e). — **Schapman** of **Schepman** is geen kleermaker (De Schepper), maar een variant van Schaapman. — **Snick** heeft wel niets te maken met een beitel, maar wel veel met snikken : hijgen. **Snickers** is dan weer een variant van Snijckers, een genitief van Nijckers. — Ook de verklaring van **Sou(s)pène** als « sous la pène » komt me ongeloofwaardig voor. Zou het geen gereïnterpreteerde variant zijn van **Supeene** = Van Suypeene, d.i. Zuidpene (Zuytpeene) in Frans-Vlaande-

ren : 1380 Maroie de Zutpenes. — Waarop de verklaring van **Steverlynck** « nom de dignité administrative désignant le fonctionnaire assermenté » steunt, wordt wel duidelijk, als we in het Middelnederlands Woordenboek het woord *stever* vinden met de verklaring « ambtenaar die aan een ander den eed staaft of voorzegt ». Maar **Steverlinck** gaat terug op *Stevenin*, *Stevelin*, een vlevorm van *Stevin*, *Stefanus*, net zoals Fr. *Thévenin*, *Thévelin*. — Voor **Taillemite** heeft M. alweer de verklaring van *Dauzat* overgenomen, nl. « *taille mitaine* » (wantensnijder ?), al voegt ze er voorzichtig « *probablement* » aan toe. *Mite* is hier niets anders dan de oude muntnaam *mijt* en *Taillemite* is een naam voor een vrek, die de duiten in tweeën zou bijten, letterlijk een « duitenkliever », te vergelijken met *Pincemaille* en 1500 *Henri de Witte* alias *Splytmyte*, *Mechelen*. — De gemeente waarop de FN **Van Aasche** teruggaat, heet vandaag niet *Aasche*, maar *Asse*. — De oudste vormen van de plaatsnaam **Coille** (FN *Van Coillie*, *Van Collie*, *Vercoille*, *Vercoullie*), nl. 1187 *Colia*, 1202 *Coilge*, wijzen toch al uit, dat de naam niet op *caille* « kei » terug kan gaan, maar wel een afleiding is van *collis* « heuvel ». — **Vandenterghem** stamt niet uit *Terdegem* in *Frans-Vlaanderen*, maar vanzelfsprekend uit *Dentergem* in *West-Vlaanderen*. — **Vanhaecke** en **Vanhecke** zijn twee verschillende namen. — In **Vanderhemele** heeft M. waarschijnlijk *Ofr. hamel* « gehucht » menen te herkennen, zodat ze de naam als « *du hameau* » verklaart. *Van den Hemel* gaat evenwel terug op een huisnaam « *In den Hemel* » : 1340 *Johannes de Celo*, *Turnhout* ; 1398 *Bernaert van den Hemele*, *Bissegem*. — **Vanderschilt** wijst dan weer niet op een huisnaam « *Schild* », maar is een variant van *Van der Schelde*. — **Vanleene** is geen metroniem, waarin *Lene* een korte vorm van *Madelene*, *Magdalene* zou zijn, en nog minder van *Alene*. *Van-*

namen zijn zo goed als altijd herkomstnamen. Vanleene is niets anders als Van de Leene (Dufief). — **Vanwelden** is geen variant van Van de Velde. Welden is nl. een dorp in Oost-Vlaanderen. — **Verhulst** kan evtl. naar het Westvlaamse Hulste (niet Hulst) verwijzen, maar kan op elke plaatsnaam Hulst « plaats waar hulst groeit » teruggaan. — **Verstraete** betekent niet zozeer « de la route », maar is een pendant van Delarue. — **Vroomhout** is niet de plaatsnaam Wormhout in Frans-Vlaanderen, maar een variant van de Germaanse voornaam Vromoud (frum-wald). — **Waringhem, -ghien** zal in Frankrijk wel meestal op Waringhem in Bourecq en Norrent-Fontes (Pas-de-Calais) teruggaan, maar zijn bakermat evengoed in het Westvlaamse Waregem hebben. Dat **Waringuet** daarvan een diminutief zou zijn, geloof ik niet; van een dergelijke formatie zijn me geen voorbeelden bekend. — **Wartel(le)** uit een Germaanse naam Wartilo, dim. van Wart, verklaren is een gemakkelijksoplossing. M.i. is Wartel(le) een variant van **Watel(le)**, met r-epentesis. — **Wegbecker** (Elzas) wordt verklaard als een variant van Weckbecher, die terug zou gaan op de Duitse plaatsnaam Weckbach. Zo verklaart trouwens Brechenmacher de namen Weckbacher en Weckbecher. Maar Zuidduits Becker kan moeilijk op Bach « beek » teruggaan vanwege de klankverschuiving. Wegbecker is m.i. zonder de minste twijfel, Weckbecker, de bakker van broodjes of wikken. Het gewone woord voor het broodje (Noorduits Brötchen, Zuidduits Semmel) is in de Elzas nl. uitgerekend Wecken, en Wegbecker is een Elzassische familienaam.

Ik begrijp eigenlijk niet goed waarom Morlet, die zelf al voldoende voorbereidend onderzoek gedaan heeft, b.v. met het waardevolle « Etude d'anthroponymie picarde »,

niet meer op dergelijke uitgaven gesteund heeft i.p.v. Dauzat als legger te gebruiken. Nu heeft M. niet overal Dauzat slaafs nagepraat. De volgende flaters van Dauzat komen b.v. niet meer in de Morlet voor : **Aliamet** was voor Dauzat de verfranste naam van een Arabische migrant, nl. Ali Ahmed. Dit lachertje komt niet meer voor bij Morlet, die er terecht een vlevorm in ziet van Aliaume (Adelhelm, Alem). — Voor Dauzat was **Peudepièce** nog duister. M. brengt de FN terecht terug tot Peutepièce, Putepièce. — Dauzat had voor de FN **Smet(s)** blijkbaar in een Nederlands woordenboek gezocht en als « tache, souillure » verklaard. Bij M. vinden we de juiste verklaring « smid ». — In **Vandenbroek** had Dauzat *broek* verward met *brug*. M. weet evenwel beter. Zelfs een niet zo duidelijke FN als **Vandraeghe** heeft ze herkend als een samentrekking van Van der Haeghe. En ook **Vanpouille** wordt korrekkt als Van de Poele verklaard. Ook **Stalpaert** wordt juist ontleed als een afleiding van het werkwoord stalpen. De auteur heeft dus wel degelijk de moeite genomen om naar de diepere betekenis van de namen te zoeken en heeft niet zomaar vrede genomen met de voor de hand liggende, oppervlak-kige betekenis.

In elk geval heeft de Franse antroponymie een flinke stap voorwaarts gezet. Dauzat is voor goed een antikwiteit geworden. We beschikken nu over een heel wat betrouwbaarder woordenboek. Een volmaakt woordenboek van familienamen is vooralsnog wel niet mogelijk. Wie zich aan een dergelijk werk waagt, begeeft zich nu eenmaal op glad ijs. En het namenveld is met verraderlijke voetangels bezaaid.

F. DEBRABANDERE.